

Vi skal tolke verden!

Erfaringer fra boligen for mennesker med autisme i Orehoved/Autismecenter Storstrøm.

Af Lise Udsen og Jens Møller

Vidensteamet har besøgt boligen for mennesker med autisme i Orehoved, der er en del af Autismecenter Storstrøm. Leder Eva Christensen fortalte om deres gode erfaringer i arbejdet med mennesker med autisme med mentalretardering. Her sættes fokus på deres erfaringer

med at dæmpe problemskabende adfærd hos beboerne i den skærmede afdeling.

Boligen for mennesker med autisme i Orehoved har to afdelinger med i alt 11 beboere og en skærmet afdeling med to beboere. Her bor to unge mænd. Udover at have en autismspekter-forstyrrelse er de også mentalt retarderede. Begge beboere har en forhistorie med voldsom adfærd, der bl.a. har ført til indlæggelser på psykiatrisk afdeling, hvor de har været bæltefikserede og under kraftig medicinering.

Siden deres ankomst til Orehoved har de fået det bedre, og den udadreagerende adfærd er aftaget væsentligt. Det skyldes bl.a. de metoder, som personalet arbejder med på Orehoved.

Behov for særlige metoder

Mennesker med autisme har brug for en helt speciel faglig indsats. Overordnet karakteriseres den pædagogiske metode på Orehoveds skærmede afdeling som specialpædagogik. Et godt billede på det pædagogiske arbejde med personer med autisme er et isbjerg, fordi 90% af årsagerne til den adfærd, vi ser, er under vandoverfladen.

I specialpædagogikken

går man så ned og arbejder med årsagerne til beboerens adfærd. Som Eva Christensen siger: *»der er en årsag til, at de bliver nødt til at slå. De gør det ikke for at være onde.«*

At tolke verden

På Orehoved gør personalet meget ud af at forstå beboerne. Forstå hvad der gør, at de har så svært ved at klare livet og kontakten med andre mennesker. Grundstenen i det pædagogiske arbejde på Orehoved er med Eva Christensens ord *»en forståelse af, at verden er så kaotisk for disse mennesker, og at det er utroligt svært for dem at være sammen med andre mennesker og tolke, hvad der foregår«*. Derfor er personalets helt grundlæggende opgave at tolke verden for beboerne og på denne måde gøre livet lettere for dem.

Orehoved havde f.eks. en beboer, der reagerede stærkt på, at det blev efterår. Det var en så angstprovokerende situation for beboeren, at han slog løs på personalet, når han skulle ud af døren. Personalet visualiserede så over for ham, at verden forandrer sig, men at det er den samme verden, vi går ud i: Der falder hvidt ned fra himlen om vinteren, grønne ting dukker op om foråret, om sommeren kommer der blomster, og om efteråret fal-

der det hele af igen. Beboeren havde brug for nogen, der kunne gøre det begribeligt for ham. Godt nok havde han oplevet efterår i atten år, men når man ikke - som vi andre - kan overføre og generalisere, så opleves det som nyt og skræmmende. Hver eneste gang.

Visualisering

Eva Christensen fremhæver visualisering som altafgørende for vellykket kommunikation med beboerne. Visualisering betyder, at beboerne ikke behøver at prøve at gøre sig forståelige over for personalet, men blot kan pege på det billede, der viser det, som beboeren gerne vil. Det letter kommunikationen for beboerne. Da de har svært ved at udtrykke sig, har de tidligere brugt vold eller anden udadreagerende adfærd som udtryksform for at gøre sig forståelige.

Med visualisering undgår man også den forvirring og frustration, som verbale beskeder kan afføde - både fra beboerens og medarbejderens side. Eva Christensen mener, at visualisering overordnet hjælper beboerne, fordi det er lettere for dem at orientere sig rundt i verden via deres egne billeder frem for gennem vores verbale beskeder.

Fakta om den skærmede bolig på Orehoved:

- Oprettet efter servicelovens § 92
- Tilbud til unge og voksne med en autismspekterforstyrrelse
- 2 døgnpladser á 8006 kr. pr. døgn
- Normering: 13 fuldtidsstillinger

Kontaktoplysninger:
Autismecenter Storstrøm
Skærmet tilbud
Gyldenbjergvej 36, Orehoved,
4840 Nørre Alslev
Tlf. 54 46 60 47
Se også www.autismecenter.dk

Sociale historier

På Orehoved benytter de sig også af det, de kalder »sociale historier«. Det er en måde at forklare social adfærd på. En social historie er en overskuelig, konkret historie til beboeren i beboerens eget sprog understøttet af visualisering.

Et eksempel kan være, at man forklarer visuelt, hvorfor folk hilser på hinanden, og derudover er der en kort tekst over billedet, så personalet læser nøjagtigt det samme hver gang. *»Det er en måde at sætte dem ind i, at andre mennesker også har følelser og tanker og handlinger og intentioner, så vi ikke bare opfattes som sådan nogle »blørede« mennesker; sådan en grå masse, der render rundt og er smadderfarlig for dem«.*

Forudsigelighed fjerner kaos

Eva Christensen fortæller, at de på Orehoved gør meget ud af at fjerne følelsen af kaos fra beboernes verden. Dermed forsvinder også noget af den problemskabende adfærd, for, som hun siger, *»det vigtigste ved arbejdet med beboerne er at skabe en troværdighed, tryghed og forudsigelighed i deres liv, fordi det skaber stabilitet og ro. Og det er jo det, de har manglet i deres liv, og derfor de har været voldsomme«.*

Forudsigeligheden skabes bl.a. ved at systematisere hverdagen for beboerne, så de ved præcist, hvad de skal lave om f.eks. onsdagen. Konkret har beboerne hver især en tavle hængende på deres

værelser, så de kan se hele dagens program. Derudover har de enkelte punkter på dagsplanen også deres egne systemer - f.eks. et system til at gå i bad, der illustreres ved billeder eller tegninger, som viser de enkelte trin.

På Orehoved har man erfaring med, at disse systemer giver beboerne så meget overskud, at de nu kan lære forskellige ting, f.eks. hvordan vi »almindelige« oplever verden. På denne måde skaber systemerne plads til, at beboerne kan udvikle sig. Systemernes formål er netop at kompensere for beboernes dysfunktioner i hjernen.

Fast daglig struktur

På Orehoved har hver eneste beboer således en daglig struktur. Den må hverken brydes af beboeren selv eller af personalet. Personalet hjælper selvfølgelig, hvis det er svært for beboerne, men det er vigtigt, at beboerne selv kommer igennem strukturen. *»Vi anerkender over for beboerne, at det er ok, hvis der er noget, de ikke har lyst til at lave - det har vi alle engang imellem, men så hjælper personalet, så man alligevel kommer igennem«.*

Eva Christensen understreger, at tilgangen til beboerne er motiverende uden noget straffeaspekt: *»Vi siger aldrig, hvis du ikke gør det der, så får du ikke lov til at gøre det der. Vi bruger ikke et straffeaspekt. Derfor får beboerne heller ikke belønninger, for bagsiden af belønningen er jo straffen. Vi anerkender og roser«.*

Eliminering af »støj«

Oplevelsen af detaljer fylder utroligt meget for beboerne på den skærmede afdeling. Derfor forsøger personalet på Orehoved at fjerne al unødvendig »støj«. »Støj« skal forstås som alle former for forstyrrelser.

Det betyder f.eks. at det skiftende lysindfald gennem vinduerne i løbet af dagen begrænses ved at tone ruderne, ligesom »small talk« blandt personalet er forbudt. Det er nødvendigt at gøre kommunikationen så klar og entydig som mulig, og det stiller store krav til personalet. De har f.eks. sat kameraer op, så de kan

koordinere deres kropssprog og dermed undgå forvirring og frustration hos beboerne på grund af »forkert« kropssprog. *»Bare det at man står forkert med den ene fod har betydning, og det er rigtig svært. Men nogle ting kan vi godt koordinere - vi kan f.eks. godt være enige om, hvad vi siger og hvor man står henne i rummet«.*

Rummelighed

På Orehoved gør man meget ud af, at rumme beboeren i alle hans eller hendes forskellige sindstemninger. Erfaringerne med denne tilgang viser entydigt, at beboerens voldelighed aftager, når de viser beboeren, at det er ok, at han eller hun har det svært. *»Hvis beboeren vil have det svært og gerne vil banke alt og alle omkring sig - og sig selv - så er det vigtigt, at vi tør være tæt på dem og viser dem, at vi kan passe på dem. At vi ikke tager et skridt tilbage, når de tager armene op over hovedet, men i stedet bliver stående og evt. lige vender siden til for at afværge det værste. At vi tør gå et skridt nærmere og sige: Jeg kan godt se, at du har det svært, men jeg bliver hos dig!«.* Eva Christensen understreger, at uanset om du er en person med autisme eller er normal, så er det at være alene det sidste, du har brug for, når du har det svært.

På www.vidensteam.dk kan du læse en længere udgave af artiklen. Her uddybes bl.a. hvilke pædagogiske metoder de gør brug af på Orehoved.